

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри
англійської філології та перекладу Українсько-німецького інституту
Державного університету «Одеська політехніка»

Домброван Тетяни Іванівни

на дисертацію **Бубнова Дениса Валерійовича**

«*Особливості мовленнєвої поведінки ірландців у ситуації двомовності*»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціалізацією 035
Філологія (галузь знань – 03 Гуманітарні науки)

В контексті глобалізаційних процесів сучасності, міжмовних контактів та інтерференції, відбувається переорієнтація мовознавчих пошуків на багатовекторні дослідження динаміки лінгвального ландшафту планети, взаємовпливу мов, що контактують, розвитку World Englishes та проблем збереження цілісності англійської мови в мінливій екосистемі.

Відтак **актуальність** теми дисертації Бубнова Д.В., що присвячена вивченню мовленнєвої поведінки носіїв ірландського варіанту англійської мови, не викликає жодних сумнівів, адже питання виявлення лінгвокогнітивних і комунікативних основ фонетичної інтерференції контактуючих мов досі не отримали належного висвітлення у вітчизняній лінгвістиці. Актуальність запропонованої наукової праці увиразнюється необхідністю проведення експериментальних досліджень основних різновидів усного мовлення – спонтанного, підготовленого, монологічного, діалогічного тощо, з урахуванням вікових, гендерних, соціальних та інших параметрів мовців.

Дисертаційна робота Бубнова Д.В. безпосередньо пов'язана з **науково-дослідною темою** кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови Одеського національного університету імені І.І. Мечникова «Дослідження лінгвокультурологічних та просодичних особливостей усного мовлення». Експериментально-фонетична частина дослідження виконана дисертантом в Лабораторії експериментальної фонетики ОНУ імені І.І. Мечникова, де зібраний ним **матеріал** для аналізу (45 уривків квазіспонтанного мовлення загальною тривалістю 4 год. 36 хв.) був підданий аудиторському та акустичному аналізу та обробці даних за допомогою спеціальних комп'ютерних програм.

Об'єктом дослідження обрано усну реалізацію квазіспонтанного монологічного мовлення ірландців; **предметом** визначено мовленнєву поведінку представників ірландського варіанта англійської мови. **Мета** роботи – визначити спільні та диференційні ознаки мовленнєвої поведінки інформантів – корелює з об'єктом і предметом дослідження та відображена у назві дисертації. Поставлені в роботі **завдання** загалом виконані та сприяють досягненню мети. Здійснений ґрунтовний аналітико-критичний огляд мовознавчих, зокрема соціолінгвістичних і соціофонетичних праць, уможливив окреслити теоретико-методологічні засади вивчення просодичних характеристик мовленнєвої поведінки інформантів, а поетапне застосування релевантних **методів** дослідження (як загальнонаукових, так і спеціальних) сприяло всебічній й об'єктивній інтерпретації отриманих даних. На схвалення заслуговує обізнаність дисертанта з найсучаснішими доробками в досліджуваній сфері, про що свідчить список джерел опрацьованої наукової **літератури**, з яких більше половини опубліковані після 2000 року.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній вперше в результаті проведеного комплексного аналізу описано просодичну варіативність англійського мовлення ірландців, а також продемонстровано гендерні, вікові та регіональні характеристики досліджуваного мовлення. Отримані результати та їх філологічна інтерпретація мають **теоретичне значення**, оскільки закладають основи для подальших наукових розвідок у царині лінгвістичної варіативності взагалі та соціофонетики, зокрема. **Практичне значення** дисертації вбачаємо у можливості використання даних експерименту і методики експериментально-фонетичного дослідження в процесі професійної підготовки здобувачів вищої філологічної освіти.

Дисертація чітко структурована у відповідності до окреслених завдань і складається зі Вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних наукових праць.

У Вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету й завдання, окреслено об'єкт, предмет і матеріал дослідження, зазначено наукову новизну, теоретичну й практичну цінність дисертаційної праці, наведено інформацію про публікаційну активність дисертанта та апробацію отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретичні передумови дослідження ірландського варіанта англійської мови» розглянуто загальні фактори розвитку і варіативності мови, визначено вектори соціофонетичного дослідження варіативності мовленнєвої поведінки, систематизовано досвід вивчення мовної ситуації в Ірландії, простежено зміни в лінгвальній мапі Ірландії від початку нової ери і дотепер.

У другому розділі «Організація та проведення інструментально-фонетичного дослідження» окреслено місце запропонованої дисертації серед інструментально-фонетичних студій останніх років, зазначено експериментальний матеріал дослідження та детально описано поетапну методику його аналізу. Важко не погодитись з дисертантом у тому, що використання спеціальних комп'ютерних програм з цифрової обробки мовлення покращує якість аналізу мовленнєвого матеріалу й уможливує максимальну об'єктивність отриманих даних, що є особливо важливим при встановленні спільних і диференційних ознак мовлення інформантів, які мешкають в різних регіонах країни.

У третьому розділі «Результати комплексного інструментально-фонетичного дослідження мовленнєвої поведінки ірландців» викладено й інтерпретовано дані, отримані внаслідок перцептивного аудиторського аналізу і комп'ютерного аналізу, виокремлено просодичні параметри мовлення за регіональними, гендерними та віковими ознаками.

Кожний розділ роботи завершується логічними висновками. Загальні висновки, корелюючи зі вступними положеннями, підсумовують результати виконаного дослідження і окреслюють перспективи подальших наукових пошуків.

Викладені результати дослідження свідчать про досягнення його мети та вирішення поставлених завдань. Отримані дані унаочнено в таблицях, діаграмах, інтонограмах. Академічного плагіату не виявлено, покликання на праці інших дослідників наведені.

Загальне позитивне враження від представленої роботи дозволяє кваліфікувати дисертацію Бубнова Д.В. як завершене і самостійне лінгвістичне дослідження. Водночас, робота не позбавлена недоліків та дискусійних моментів:

1. На наш погляд, назва дисертації, а також її мета (с.15), сформульовані занадто широко. Дослідження «особливостей мовленнєвої поведінки ірландців в ситуації двомовності» передбачає не тільки вивчення просодичних

характеристик *англійської* мови ірландців, а й дослідження інших психосоціолінгвістичних феноменів, наприклад, перемикання коду та/або змішування кодів у різних комунікативних ситуаціях, динаміки інтерференції мов, ступеня впливу діалектів ірландської мови на англійську тощо. Натомість, запропонована дисертація сфокусована на дослідженні «територіального варіювання просодії в ірландському варіанті англійської мови» (с.5), про що свідчать окреслені дослідницькі завдання (с.15).

2. Дисертант зазначає, що «поряд з двомовністю в Ірландії існує диглосія – наявність двох різновидів мови, що функціонують у суспільстві» (с. 4), і наголошує на важливості для запропонованого дослідження чіткого «розмежування понять двомовності і диглосії, оскільки на острові Ірландія поряд з двома національними мовами (англійською та ірландською) функціонують різновиди англійської мови» (с. 65). Звідси виникає питання щодо різновидів англійської мови в Ірландії та як вони були відображені в матеріалі дослідження. Також звертаємо увагу на випадки термінознавчої невизначеності, наприклад, «ірландський варіант англійської мови» (с.19), «ірландський різновид англійської мови» (с.19), «ірландський діалект англійської мови» (с.27) тощо. Чи використовуються ці терміни як синоніми? Чи дисертант розмежовує поняття діалект і варіант?

3. В дисертації відсутній опис критеріїв відбору інформантів і процедури роботи з ними для збору автентичного мовленнєвого матеріалу. Як визначалась достатність обсягу вибірки? Чи залучались для цього статистичні методи і які саме?

4. Робота значно б виграла, якби мала Додатки з текстовим матеріалом і даними комп'ютерної обробки кожного з 45 відрізків мовлення. Наявність таких додатків уможливила б сконкретизувати (для читача) зібраний матеріал, а також використати його в навчальному процесі та у подальших зіставних дослідженнях.

Підкреслюємо, що висловлені зауваження та поставлені питання не стосуються принципових положень дисертаційної праці, не піддають сумніву вірогідність отриманих результатів, а мають винятково дискусійний характер.

На підставі ретельного аналізу дисертації, автореферату та основних публікацій автора, констатуємо, що дисертація «*Особливості мовленнєвої поведінки ірландців в ситуації двомовності*» є оригінальним завершеним дослідженням, виконаним на належному теоретико-методологічному рівні, містить нові результати, має теоретичне й практичне значення, за змістом і оформленням відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19 серпня 2015 р., № 1159 від 30 грудня 2015 р. та № 567 від 27 липня 2016 р.), а його автор, **Бубнов Денис Валерійович**, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія (галузь знань – 03 Гуманітарні науки).

Офіційний опонент

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри англійської філології та перекладу
Українсько-німецького інституту

Державного університету «Одеська політехніка»

Т. І. Домброван

Особистий підпис Домброван Т.І. засвідчую:

Проректор з наукової та науково-педагогічної роботи,
доктор технічних наук, професор

Д.В. Дмитришин